



Mjölby kommun



# Uppföljning av Mjölby kulturarvsplan 2016-2017

Världsvan  
& Hemkär

# Innehållsförteckning

FÖRORD.....	3
BAKGRUND.....	3
LEVANDEGÖRA.....	4
TILLGÄNGLIGGÖRA.....	9
VÅRDA OCH BEVARA.....	10
AKTIVITETER SOM PÅGÅR.....	11
AKTIVITETER FRAMÖVER.....	11

*Fotografiet på framsidan är från Sya hembygdsgård. Alla bilder i uppföljningen är tagna av kultur- och fritidsförvaltningen.*

## **FÖRORD**

Denna utvärdering är ett försök att sammanfatta det som hänt inom kulturarvsområdet under åren 2016 och 2017. Ambitionen har som tidigare varit att få med så mycket som möjligt. Vi är ändå ganska övertygade om att det finns flera olika aktiviteter som genomförts inom kulturarvsområdet i vår kommun som inte finns omtalat i denna utvärdering, vilket man bör ha med sig när man läser detta. Slutligen vill vi tacka alla, ingen glömd och ingen nämnd, som ser till att vårt kulturarv frodas och lever vidare.

## **BAKGRUND**

Då det inte fanns någon kulturarvsplan i Mjölby kommun, var det angeläget att ta fram en sådan. Den skulle peka ut vad som kunde göras inom kulturarvsområdet. Flera olika aktörer möttes i den så kallade KAP-gruppen (Kulturarvsplangruppen) och medverkade i arbetet med att ta fram planen, med start år 2007. Ambitionerna var att den skulle vara levande, det vill säga ingen hyllvärmare och enkel, i bemärkelsen lättförståelig, överskådlig och tydlig. År 2010 antogs kulturarvsplanen av Kommunfullmäktige. Deltagarna i KAP-gruppen har kommit och gått, medan andra har varit med hela vägen från start.

Mjölby kulturarvsplan visar på tre områden; *levandegöra, tillgängliggöra* samt *vårda och bevara*. Ofta är det så att en hel del av aktiviteterna som skett under åren kan få plats under flera av områdena ovan. Vi har då valt att lägga aktiviteten under endast ett område för att få högre läsvänlighet men också för att spara utrymme.

**Följande förvaltningar och föreningar medverkade i framtagandet av Mjölby Kulturarvsplan:** Byggnadskontoret, Centralarkivet, Föreningsarkivet, Hembygdsrådet, Kulturarv Östergötland/Östergötlands länsmuseum, Kultur- och fritidsförvaltningen, Lindbladsällskapet, Miljökontoret, Naturskyddsföreningen, Svenska Kyrkan samt Turistbyrån.

## **LEVANDEGÖRA**

### Guidningar

I Turistbyråns regi har det genomförts flera guidningar och dramatiseringar. Fokus ligger på att levandegöra de ur Sveriges historia viktiga platserna såsom Bjälbo, Skänninge och Lunds backe. Guidningar som "sticker ut" eller som är "nya" går bäst. Juni är inte en optimal månad för guidningar. I Skänninge verkar det vara bäst på lördagsförmiddagar eller i augusti.

Kyrkoguidningar i kyrkor som inte guidats så ofta, Skänninge marknads historia, Lunds backe och Öjebro har lockat flest besökare. (2016 30st. 2017 51st.)



Kungshögarna i Mjölby. Ett gravfält från järnåldern.

### **Naturguidningar**

Mjölby kommun arrangerar ett tiotal naturguidningar per år inom kommunen. Bland annat har det anordnats vandringar längs Skenaån i Skänninge, längs stigarna vid Skogssjön och vid Örbackens naturreservat där man har kunnat lära sig mer om den speciella floran i kärret. (2016 och 2017).

### **Historievandringar**

Skolorna i Skänninge arrangerar varje år stadspromenader där de besöker historiska platser. S:ta Ingrid Gille har hållit öppet i museigårdarna och erbjudit rundvandringar vid större arrangemang i Skänninge som vid nationaldagen, midsommar, Skänningemarknad och under helgerna i juli månad. (2016). *"Så var det förr"* genomfördes av Mjölby Hembygdsförening. Under tre dagar togs 66 elever från Vasaskolans förskoleklasser emot och fick prova på gammaldags sysslor. (2016).

### **Kulturguidningar och upplevelsevandringar**

S:ta Ingrid Gille bjöd Skänninges barn och ungdomar på "Djurkalas" med djuruppvisning av minigrisar, kaniner och hundar vid olika tillfällen på Sjölingården. De hade även öppet hus under Östgötadagarna i september. (2016-2017).

### **Skånska Lasses hus**

Östergötlands museum gjorde på uppdrag av kommunen en byggnadsdokumentation av Skånska Lasses Hus. Resultatet är en detaljerad information på hela 37 sidor. (2016). Huset används som museum och visas på beställning för grupper och besöktes under juli av en större grupp ättlingar till Skånska Lasse från Amerika. (2016).



Skånska Lasses hus i Mjölby.

## **Musik**

En ny scen uppfördes i Gästisparken och invigdes med pompa och ståt. (2017).

## **Konserter**

Lindbladsällskapet har arrangerat ett flertal konserter i Skänninge Rådhus med musik av Skänningesonen Adolf Fredrik Lindblad. (2016-2017). Mjölby Hembygdsförening anordnade musiknostalgi på Hembygdsgården "*Möt din ungdoms musiker*" under sommaren. (2017).

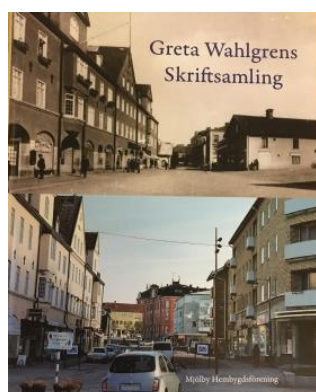
## **Allt mellan "himmel och jord"**

Kommunens tre bibliotek hade utställningar och föreläsningar varje månad och visade allt från måleri till konsthantverk. Några exempel på vad som hände: "*Mjölby i backspegeln – att skriva en livsberättelse*". I "*Mjölby i backspegeln*" berättades även om Greta Wahlgrensamlingen. Samtal om "*Veras bok*". Släktforskarhjälpen: få hjälp av erfarna släktforskare, "*Vad hade vi i garderoben förra seklet?*" med Mjölby hembygdsförening. Akvarellutställningen "*Gamla fordon och landskap*". Biblioteket hade även roligheter för barn och vuxna under Birger Jarlsdagen i Skänninge. (2017).

## **Bokutgivning**

Hembygdsrådets årsbok har getts ut sedan 37 år tillbaka. Ur innehållet 2016/2017 kan nämnas intressanta berättelser som "*Tre kvinnor vid Skärkullavägen*", "*Önnebo by då och nu*", "*Pinalyckan i Öjebro*" och "*Från verkliga livet i Högby socken på 1870-talet*". Det går även att få en djupare inblick i ett intressant livsöde i "*Tore Edestedt, lagens man i Skänninge*".

Mjölby Hembygdsförening gav ut boken "*Greta Wahlgrens samlade skrifter*". Den beskriver Mjölbys utveckling fram till 1960-talet inom olika områden: kvarnarna, kyrkan, järnvägen, skolorna, hälsovården, polisen, vatten och avlopp, socialvården, posten, elverket, telefon och telegraf. (2017).



### **Föreläsningar**

Vallerstad hembygdsförening hade en föreläsning om emigrationen från Sverige till USA under svältåren 1860-talet och framåt. (2016).

På Zenit – mötesplatsen för seniorer, har det varit en föreläsning om gamla bruksföremål. Hembygdsföreningen gav en föreläsning om gamla torpruiner och på en föreläsning fick man veta mera om Mjölbys industrihistoria. (2017).

Ur Skeninge föreläsningssällningens digra utbud kan nämnas föreläsningen "*Ett hem för själen*" om Ellen Key och "*Skänninge spränger gränserna!*" om stadens utvidgning 1890-1930. (2017).

### **Utställningar**

#### **Föremål från Mjölby**

Mjölby Hembygdsförening hade under sommaren utställningen "*Strövtåg genom Mjölby*" som visade bilder från förr. (2016).

Hembygdsmuséet besöktes under denna period av guidegrupper vid sex tillfällen. Antalet enskilda besökare var 610 personer mot 569 personer år 2015. (2016).

## Firande och speciella dagar

### Högtidsfirande

Midsommarafton som är en stor högtid i Sverige firas av flera av kommunens hembygdsföreningar varje år. Detta sker på traditionellt sätt med resning av midsommarstång, musik och lekar samt dans kring stängen. Likaså är Valborg en högtid som man kan fira vid brasan i exempelvis Västra Harg och Östra Tollstad. Midsommar- och valborgsfirandet på Mjölby Hembygdsgrd drar var för sig en publik som ofta överstiger 2000 personer.

### Temadagar

Birger Jarldagen firades tidig höst. Arrangemanget genomfördes av bland annat Turistbyrån, hantverkare, Skänninge hembygdsförening, Kultur- och fritidsförvaltningen samt Sensus studieförbund. Ambitionen är att det ska bli ett arrangemang som återkommer årligen.

"Skördegröt" var ett arrangemang av Hogstad hembygds- och byalagsförening under hösten. (2016). Högby hembygdsförening i sin tur hade "skördefest i potatisens tecken". (2017).

### Hembyggsdagar

En hembygdsfest arrangerades av Högby hembygdsförening (2016). Öjebroortens hembygdsförening höll i "Öjebrodagen" och Normlösa hembygdsförening arrangerade "Normlösadagen". (2016-2017).

I anslutning till "Syadagen" som hölls i juni släppte Sya hembygdsförening en jubileumsskrift som uppmärksammar vad som hänt under de 70 år föreningen varit verksam. (2017). Vallerstad hembygdsförening firade sitt 25-årsjubileum med att bjuda på smörgåstårta. (2017).



### **Bygdespel**

Sya hembygdsförening framförde i samband med 70-årsjubiléet bygdespelet "*Skvaller-Agda*" som med humor beskrev hur bildandet av föreningen gick till 1947. (2017).

### **Kommunens kulturdag**

Kommunen ordnade en kulturdag i Mjölby en lördag i september. Det bjöds på musik i Gästisparken, nycirkus i Stadsparken och sagostund på biblioteket. Hembygdsföreningen deltog med att visa delar av sommarens fotoutställning "*Strövtåg i Mjölby*" i tidningen Östgöta Correspondentens före detta lokaler. (2016).

### **Öppna kyrkor**

Vissa av kommunens kyrkor har varit öppna för allmänheten för att man ska kunna visa deras många kulturskatter. Ibland har detta skett med hjälp av turistpersonal och guider. För övrigt pågår ett intensivt arbete med kulturgravsinventering och genomgång av vilka gravar som ska bevaras. (2016-2017).

## **TILLGÄNGLIGGÖRA**

### **Skogssjöområdets naturreservat**

Skogssjön nyinvides i maj med flera aktiviteter, bland annat tipspromenad och musikunderhållning. (2017).



Skogssjön i Mjölby.

## Öppna arkiv

Kommunens föreningsarkiv har hållit öppet på vardagar efter behov hela året. Dessutom har det anordnats öppet hus.

Fredagen före Arkivens Dag var det visning av föreningsarkivet. Exempel på kommunens arkivmaterial visades i en utställning på temat *"Välkommen hem"* (14 besökare av totalt 34 under år 2016).

Öppet hus hölls fredagen före Arkivens Dag på temat *"Synd och skam"*. Arkivet visade en utställning om hur hus revs och broar byggdes längs Kungsvägen åren 1967 – 1968. Den byggde på fotografier från Mjölby Hembygdsförening och artiklar med fotografier ur Östgöta Correspondenten. Vidare var det en miniatyrtställning om trämöbelföretaget Högberg & Hultner samt visning av äldre mjölbyfotografier från Mjölby Hembygdsförening. (34 besökare under en vecka av totalt 68 under år 2017).

## **VÅRDA OCH BEVARA**

### Arkiv

Föreningsarkivet har haft en aktivitet i form av att sprida information om sin verksamhet på Föreningsmässan, så att föreningars handlingar vårdas och bevaras i fukt- och brandsäker miljö. (2017). Januari 2016 förvarades 445 ordnade arkiv i Föreningsarkivet. I december 2017 fanns det 468 stycken, en ökning med 23 stycken under de två åren.

### Intarsiatavla

Tavlan som skänkts till kommunen är ett kulturhistoriskt tidsdokument och visar en del av Mjölbys industrihistoria. Den symboliska världskartan satt tidigare i Mjölby företaget Faneramis entré. (fd. Aktiebolaget Mjölby Intarsia). Intarsian tog cirka fyra till fem månader att framställa. Verket är av hög konstnärlig kvalitet och visar upp den tidens formspråk och tidsanda. (2017).

## **AKTIVITETER SOM PÅGÅR**

### **Gamla Skeninge**

I projektet "*Gamla Skeninge*" har sedan tidigare utarbetas ett program för utveckling av Gamla Skeninge. Utvecklingsplanen rör området Stora torget och Järntorget längs med Järntorgsgatan och Pukebacksgatan. Det handlar bland annat om skyltning, belysning, tillgänglighet etcetera. Besked från Länsstyrelsen inväntas för att projektet ska kunna genomföras.

## **AKTIVITETER FRAMÖVER**

### **Örtagården**

En renovering av Örtagården kommer att pågå under 2018. De gamla sargerna kring växtbäddarna kommer att bytas ut, staket och spaljéer kommer att målas. Mitten av örtagården kommer att göras mer tillgänglig.



Kultur- och fritidsförvaltningen  
Kultur- o Fritidsförvaltningen  
Telefon: 0142-850 00  
E-post: [kulturofritid@mjolby.se](mailto:kulturofritid@mjolby.se)  
Burensköldsvägen 11-13, 595 80 Mjölby

